

ความสัมพันธ์เศรษฐกิจไทย – เกาหลีใต้ อดีตและแนวโน้มในอนาคต

_____ ดร.ชนิษฐ์ มิโกติ *

บทความนี้มีได้มุ่งเน้นที่จะนำเสนอตัวเลขข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง แต่มุ่งเน้นที่จะสะท้อนทัศนะของผู้เขียนหลังจากที่ทำการศึกษาในบริบทที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ทั้งในอดีตที่ผ่านมา และสถานการณ์ที่น่าจะเป็นไปในอนาคต ดังนั้น จึงเป็นการเสนอในแง่ของอัตวิสัย (Subjectives) มากกว่าที่จะมุ่งเน้นการให้ข้อมูลที่เป็นลักษณะ (Objectives) โดยท่านที่สนใจด้านตัวเลขข้อมูลสามารถดูได้จากภาคผนวกที่รวบรวมตารางสถิติต่างๆ ท้ายบทความนี้

บทความนี้จะเริ่มต้นที่การเข้าใจในสภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ตั้งแต่ปี 1960 หลังสงครามกลางเมืองในคาบสมุทรเกาหลีที่ส่งผลให้พี่น้องต้องแยกกันอยู่คนละประเทศไปจนถึงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี 1997 และการเริ่มฟื้นตัว ตลอดจนความสัมพันธ์ด้านการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ที่ผ่านมา และในตอนสุดท้ายจะกล่าวถึง แนวโน้มความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในอนาคต โดยมุ่งเน้นพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในอนาคต

1. เศรษฐกิจเกาหลีใต้

1.1 สภาพทั่วไป

ประเทศเกาหลีใต้ตั้งอยู่บนคาบสมุทรเกาหลีที่ตั้งอยู่ระหว่างไซบีเรียของรัสเซียและแมนจูเรียของจีน มีลักษณะเป็นแหลมที่ยื่นสู่ทะเลจีนตะวันออก (East China Sea) และทะเลญี่ปุ่น

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(Sea of Japan) ทำให้เกาหลีใต้ตั้งอยู่บนพื้นที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ เปรียบเสมือน "ดิ่งที่จ่อหัวใจของญี่ปุ่น"¹

ภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขาของคาบสมุทรเกาหลีนี้มีเนื้อที่ 220,847 ตารางกิโลเมตร หลังสงครามเกาหลีในปี 1950 คาบสมุทรนี้ได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (The Democratic People's Republic of Korea, DPRK) ที่ตั้งอยู่ทางเหนือของคาบสมุทรติดชายแดนจีน มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 55 ของพื้นที่ ส่วนทางใต้ คือ สาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea, ROK)

สาธารณรัฐเกาหลีหรือที่ต่อไปนี้จะเรียกว่าเกาหลีใต้นั้น เริ่มต้นมาด้วยอุปสรรคหลายประการ นอกจากอุปสรรคด้านภูมิประเทศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกผลิตอาหารแล้ว ประวัติศาสตร์ของเกาหลีใต้ ก็คือ ประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้กับผู้รุกรานที่เข้ามาในรูปแบบต่างๆ โดยเริ่มจากจีนในสมัยประวัติศาสตร์ยุคก่อน มาจนถึงญี่ปุ่นในประวัติศาสตร์ปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจสังคมของเกาหลีใต้ในปัจจุบันจึงไม่อาจแยกออกจากประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้เพื่อประเทศชาติได้

1.2 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของเกาหลีใต้

หลังสงครามกลางเมือง เกาหลีใต้จัดเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดประเทศหนึ่งในโลกพื้นที่ไม่เหมาะทำการเกษตร โครงสร้างเศรษฐกิจถูกทำลายโดยสิ้นเชิง ในช่วงทศวรรษ 1960 เกาหลีใต้นำการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งทำการผลิตวัตถุดิบชั้นกลาง เช่น ปูนซีเมนต์ เหล็ก และปุ๋ย เพื่อทดแทนการนำเข้า หลังจากนั้นจึงหันมาให้ความสนใจกับอุตสาหกรรมส่งออกที่เป็น Labor-Intensive โดยเฉพาะสิ่งทอ จนถึงทศวรรษที่ 1970 ที่สภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป เกาหลีใต้ไม่ได้เป็นประเทศที่ได้เปรียบด้านแรงงานราคาถูกอีกต่อไป การส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงมุ่งเน้นที่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น เช่น อุตสาหกรรมการต่อเรือ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้การส่งออกเป็นตัวนำ และสนับสนุนการรวมตัวของบริษัทใหญ่ (Chaebol) จากสภาพเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อพุ่งสูงถึงกว่าร้อยละ 15 ต่อปีในช่วงทศวรรษ 1980 การขาดดุลการค้าและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเพิ่มหนัก ทำให้รัฐบาลหันมาให้ความสนใจกับการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น ส่งผลให้อัตราการออมภายในประเทศสูงขึ้น ภาระหนี้ต่างประเทศลดลง แต่

¹ "a dagger at the heart of Japan", D. Macdonald (1990)

เนื่องจากการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศในสภาวะที่เศรษฐกิจโลกกำลังร้อนแรง ทำให้การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในช่วงปี 1980 ไม่ได้ผล และสภาพนี้สืบเนื่องมาจนถึง ทศวรรษ 1990

กล่าวโดยสรุป แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ประกอบด้วย

(1) การแทรกแซงในระดับสูงจากภาครัฐบาลในทุกด้าน โดยรัฐบาลเข้าไปกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค และในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต และด้านการเงินการธนาคาร การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีในด้านความเป็นเอกภาพ และการโยกย้ายทรัพยากรได้อย่างรวดเร็ว แต่การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ภาคเอกชนไม่มีประสิทธิภาพและจำต้องพึ่งพิงภาครัฐในระดับสูง แนนอนยอมก่อให้เกิดการสร้างผลประโยชน์โดยเจ้าหน้าที่รัฐ (Economic Rent) โดยง่าย

(2) จากความเชื่อของภาครัฐที่ว่า การใช้การส่งออกเป็นหัวรถจักรในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทำให้ภาคธุรกิจเกาหลีใต้ต้องมีขนาดใหญ่พอที่จะแข่งกับบริษัทข้ามชาติ (Multinational Enterprises) ในตลาดโลกได้ ดังนั้น เกาหลีใต้จึงมีนโยบายที่แตกต่างกับนโยบายของไต้หวันโดยสิ้นเชิง โดยการสนับสนุนให้ธุรกิจมีการรวมตัวกันให้มีขนาดใหญ่ในรูปของ Chaebol ซึ่งธุรกิจขนาดใหญ่ดังกล่าวจะได้รับสิทธิพิเศษจากภาครัฐอย่างมหาศาลจนทำให้ธุรกิจอื่นๆ ในประเทศไม่อาจดำรงอยู่ได้ ธุรกิจขนาดใหญ่ดังกล่าว เช่น Hyundai, Samsung, LG และ Daewoo ที่เป็น 4 Chaebol ใหญ่ที่สุดของประเทศ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเศรษฐกิจเกาหลีใต้จะมีการเจริญเติบโตที่รวดเร็วในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา แต่เป็นการเจริญเติบโตที่ขาดเสถียรภาพและความสมดุล การแทรกแซงของภาครัฐ การส่งเสริม Chaebol การเร่งขยายธุรกิจ ส่งผลให้ธุรกิจไม่มีประสิทธิภาพ ภาคบริการโดยเฉพาะภาคการเงินอ่อนแอ การนำเข้าเพิ่มสูงเกิดปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด การเร่งขยายตัวของ Chaebol ได้ก่อให้เกิดหนี้ต่างประเทศจำนวนมหาศาล และการอุ้มชูของรัฐทำให้ประเทศไม่พร้อมในการเปิดเสรี อันเป็นกระแสการค้าหลักของโลก

1.3 ปัจจัยแห่งการพัฒนา

ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างรวดเร็วของเกาหลีใต้คงแยกไม่ออกจาก ปัจจัย 3 ประการ คือ

(1) ปัจจัยทางการเมือง

ความสำเร็จของนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจในอุ้งมือของภาครัฐ คงแยกไม่ออกจากความเข้มแข็งของภาครัฐและความเข้มแข็งของภาครัฐเกาหลีใต้ก็คงแยกไม่ออกจากผลงานของประธานาธิบดี ปักจุงฮี ภายใต้รัฐบาลเผด็จการของเกาหลีใต้ที่มีสหรัฐอเมริกาสนับสนุน อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลเข้มแข็งและเด็ดขาด ยากที่พลังกลุ่มใดจะลุกขึ้นมาคัดค้าน ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐทั้งในระยะสั้นและระยะยาวผ่านไปอย่างรวดเร็ว ปรากฏพลังคัดค้านจากฝ่ายใด ๆ

(2) ปัจจัยทางสังคม

ความสำเร็จของเศรษฐกิจเกาหลีใต้ และความสำเร็จของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเกาหลีใต้ แยกไม่ออกจากลัทธิชาตินิยมและลัทธิขงจื้อ ลัทธิชาตินิยมทำให้ประชาชนเกาหลีใต้ยอมรับที่จะรวมตัวกันภายใต้การนำของรัฐบาลทหารในการต่อสู้กับต่างชาติ (โดยเฉพาะญี่ปุ่น) ในด้านเศรษฐกิจ ยอมรับที่จะใช้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศแม้คุณภาพด้อยกว่า และไม่ยอมรับสินค้าต่างชาติโดยง่าย ลัทธิขงจื้อทำให้ประชาชนเกาหลีใต้เคารพในระบบอาวุโส และมุ่งเน้นการสร้างคนรุ่นใหม่ให้ดีขึ้น ลัทธิขงจื้อทำให้ระบบครอบครัวในเกาหลีใต้เป็นสังคมหน่วยย่อยที่เข้มแข็ง ประชาชนยอมรับในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของภาครัฐ และการศึกษาของอนุชนถือเป็นงานสำคัญอันดับหนึ่งของครอบครัว

(3) ปัจจัยภายนอก

ความสำเร็จของเศรษฐกิจเกาหลีใต้แยกไม่ออกจากการช่วยเหลือของต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาอันเป็นผลมาจากยุทธศาสตร์สงครามเย็น สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องเห็นเกาหลีใต้เข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อปิดกั้นการรุกคืบหน้าของลัทธิคอมมิวนิสต์ การสูญเสียเกาหลีใต้ยอมเป็นอันตรายร้ายแรงต่อความมั่นคงของญี่ปุ่นและไต้หวัน จากสภาพดังกล่าวส่งผลให้เกาหลีใต้และสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์แนบแน่นในทางเศรษฐกิจ ในปี 1998 เกาหลีใต้นับเป็นตลาดใหญ่อันดับ 9 ของสหรัฐอเมริกา และการลงทุนในต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในรูปแบบ Foreign Direct Investment เกือบ 1 ใน 3 เป็นการลงทุนในเกาหลีใต้ ดังนั้นแม้สงครามเย็นจะผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม หากเศรษฐกิจเกาหลีใต้ทรุดตัวย่อมมีผลเสียต่อธุรกิจของบริษัทสหรัฐอเมริกาในมูลค่ามหาศาล

2. ความสัมพันธ์การค้า – การลงทุน

2.1 เกาหลีใต้ในตลาดโลก

เกาหลีใต้ นับเป็นประเทศที่ทำการค้ายากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก เนื่องจากเกาหลีใต้ ดำรงไว้ซึ่งนโยบายการคุ้มครองผู้ประกอบการในประเทศในระดับสูงทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการ ปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี 1997 พร้อมกับกรณีที่เกาหลีใต้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม OECD และบรรยากาศประชาธิปไตยที่เพิ่มมากขึ้นในประเทศส่งผลให้รัฐบาลจำต้องมีมาตรการในการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั้งด้านการเงิน ธุรกิจ แรงงาน และภาครัฐบาล เพื่อให้ตลาดเกาหลีใต้เปิดกว้างกับตลาดโลกมากขึ้น และใช้กลไกตลาดในประเทศมากขึ้น (Market – oriented basis) นอกจากนั้นประธานาธิบดี Kim Dae Jung ยังมุ่งเน้นให้ความสนใจที่จะรับการลงทุนจากต่างประเทศให้มากขึ้น เปิดตลาดรับสินค้าจากต่างประเทศให้มากขึ้น และลดขนาดของธุรกิจขนาดใหญ่ (Chaebol) ลง ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (1997 – 1999) พบว่า รัฐบาลได้ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปเศรษฐกิจหลายประการ โดยเฉพาะในภาคการเงิน ส่วนในภาคการค้าและการปรับโครงสร้างของ Chaebol ยังมีกระแสต่อต้านจากภายในประเทศค่อนข้างสูง

(1) การค้าต่างประเทศ

เกาหลีใต้มีความผูกพันตามข้อตกลง Uruguay (UR) ในสินค้าร้อยละ 91.5 ของรายการสินค้าทั้งหมดว่าจะมีการลดภาษี อย่างไรก็ตาม อัตราภาษีนำเข้าโดยเฉลี่ยของเกาหลีใต้ก็มีแนวโน้มลดต่ำลงมาโดยตลอด โดยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 7.9 ในปี 1998 เทียบกับร้อยละ 8.44 ในปี 1997 โดยอัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรทุกประเภทยกเว้นข้าว (HS 1006) ได้อยู่ในแผนการปรับลดในช่วงปี 1995 ถึง 2004 เกาหลีใต้ได้ผูกพันที่จะลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรกว่า 30 รายการ เช่น น้ำมันพืช อาหารสัตว์ ผลไม้ และถั่วต่างๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้ว อัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรและประมงของเกาหลีใต้ยังอยู่ในระดับสูง และมีหลายรายการที่มีอัตราภาษีเกินร้อยละ 40 เช่น เนื้อสัตว์ และผลไม้ประเภทส้ม บางรายการเก็บในอัตราร้อยละ 30 เช่น ผักผลไม้สด แป้ง และน้ำผลไม้ เป็นต้น

สำหรับสินค้านอกภาคเกษตร พบว่า มีอัตราภาษีที่ต่ำกว่า บางประเภทไม่มีการเก็บภาษี เช่น กระดาษ ของเล่น อุปกรณ์การเกษตร และ Semiconductors แต่สินค้าสิ่งทอยังมีการเก็บภาษีในอัตราสูงอยู่ เช่น ร้อยละ 35 สำหรับเครื่องนุ่งห่ม และร้อยละ 15 สำหรับเส้นใยสังเคราะห์

อย่างไรก็ตาม เกาหลีใต้ยังมีความพยายามใช้อัตราภาษีเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศที่เด่นชัด คือ การเก็บภาษีสุราต่างประเทศสูงกว่าสุราพื้นเมือง (Soju) โดยมีการเก็บภาษีเพื่อการศึกษาอีกร้อยละ 30 กับสุราต่างประเทศ ในกรณีนี้ได้มีการร้องเรียนไปยัง WTO ถึงการเก็บภาษีในอัตราต่างกันแก่สินค้าประเภทเดียวกัน ซึ่งในปี 1999 WTO ได้วินิจฉัยว่า มาตรการภาษีของเกาหลีใต้ขัดกับมาตรา III.2 ของ GATT ว่าด้วยการปฏิบัติเท่าเทียมกัน (National Treatment)

มาตรการกีดกันการค้าที่สำคัญของเกาหลีใต้ คือ มาตรการที่มีใช่ภาษี (Nontariff Barriers) เกาหลีใต้มีการใช้หรือเคยใช้มาตรการหลายประการเพื่อกีดกันสินค้าต่างประเทศ เช่น การออกใบอนุญาตนำเข้า (import licensing system) โดยเฉพาะในสินค้าเกษตรและสินค้าประมง ในกรณีข้างต้นยังมีการจัดตั้งองค์กรของรัฐที่ผูกขาดการนำเข้าข้าว รวมถึงการจัดจำหน่ายข้าวภายในประเทศ

สำหรับภาคบริการที่สำคัญ คือ ระบบธนาคาร ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของภาครัฐอย่างเข้มงวดมาโดยตลอด ได้มีมาตรการผ่อนคลายเป็นปี 1999 โดยมีการลดการควบคุมตลาดอัตราแลกเปลี่ยนและการเคลื่อนย้ายเงินทุน เป็นต้น

(2) การลงทุนจากต่างประเทศ

ประธานาธิบดี คิม แด จุง ยืนยันที่จะส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศให้มากขึ้น โดยมีการออก พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุนฉบับใหม่ (Foreign Investment Promotion Act) ในปี 1998 เพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนชาวต่างประเทศ รัฐบาลได้เปิดโอกาสให้นักลงทุนชาวต่างประเทศมาลงทุนในสาขาต่างๆ ได้มากขึ้น ยกเว้น 13 สาขาที่ไม่อนุญาตให้มาลงทุนเพื่อเหตุผลด้านความมั่นคงของประเทศ มีการจัดตั้งเขตการลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Investment Zones) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีการควบคุมสัดส่วนการถือครองของคนต่างชาติในหลายกิจการ เช่น บริษัทเหล็กและเหล็กกล้าโปฮัง (POSCO) Korea Telecom กิจการค้าส่งเนื้อสัตว์ และการสื่อสารมวลชน เป็นต้น นอกจากนี้ชาวต่างประเทศไม่อาจลงทุนในการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการพาณิชย์

สาขาที่เกาหลีได้ยังไม่ยินยอมให้มีการเปิดเสรีด้านการลงทุนประกอบด้วย

- การปลูสัตว์
- การประมงน้ำจืด
- การประมงชายฝั่ง
- การค้าส่งเนื้อสัตว์
- การกระจายเสียงทางวิทยุ
- การส่งสัญญาณภาพทางโทรทัศน์
- การประกอบกิจการด้านสำนักข่าว

2.2 ความสัมพันธ์ทางการค้า

สำหรับเกาหลีใต้แล้ว ประเทศไทยไม่ใช่ตลาดส่งออกที่สำคัญ กล่าวคือ ในขณะที่สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และไต้หวัน เป็นตลาดส่งออกหลักของเกาหลีใต้ ประเทศไทยกลับเป็นตลาดที่มีความสำคัญในอันดับที่ 17 เท่านั้น โดยมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.1 และในขณะเดียวกัน ประเทศไทยก็มีใช่แหล่งนำเข้าที่สำคัญของเกาหลีใต้ คือ ประเทศไทยเป็นแหล่งนำเข้าอันดับที่ 22 ของเกาหลีใต้ มีส่วนแบ่งการตลาดเป็นร้อยละ 0.86 โดยมีสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน ออสเตรเลีย และซาอุดีอาระเบีย เป็นแหล่งนำเข้าหลัก

สำหรับประเทศไทยแล้วก็มีสภาพไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เกาหลีใต้ไม่ได้เป็นตลาดส่งออกหรือแหล่งนำเข้าที่สำคัญของไทย ตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย คือ อาเซียน (สิงคโปร์) สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป (เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน และสหราชอาณาจักร) และแหล่งนำเข้าที่สำคัญของไทย คือ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป (เยอรมัน สหราชอาณาจักร และอิตาลี) อาเซียน (สิงคโปร์) และสหรัฐอเมริกา

สินค้าสำคัญที่ประเทศไทยซื้อจากเกาหลีใต้ คือ สินค้าอุตสาหกรรมประเภทสินค้าทุนเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าอื่น เช่น แผงวงจรไฟฟ้า ในขณะที่สินค้าสำคัญที่เกาหลีใต้ซื้อจากไทยเป็นสินค้าอุตสาหกรรมประเภทสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูป เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ และสินค้าเกษตร เช่น ยางธรรมชาติ และน้ำตาลทราย ที่สำคัญคือ ไทยเป็นผู้นำเข้าอย่างพารวยใหญ่ที่สุดในตลาดเกาหลีใต้ เป็นผู้นำเข้าน้ำตาลทรายรายใหญ่เป็นอันดับ 4 ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมพบว่า ไทยเป็นผู้นำเข้ามอเตอร์ไฟฟ้าเป็นอันดับ 4 และเป็นผู้นำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์รายใหญ่อันดับที่ 5 ในตลาดเกาหลีใต้

2.3 ความสัมพันธ์ด้านการลงทุน

หากเทียบกับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และได้หวันแล้ว นักลงทุนชาวเกาหลีได้ถือเป็นนักลงทุนหน้าใหม่ในประเทศไทย เกาหลีได้เริ่มมาลงทุนในประเทศไทยโดยเน้นการผลิตเพื่อขายในประเทศ เช่น การลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน แต่ในระยะหลังเริ่มหันมาเน้นการลงทุนเพื่อใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกโดยเน้นการผลิตสินค้าทุนประเภทชิ้นส่วนอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตามประเทศไทยไม่ใช่แหล่งลงทุนที่สำคัญของเกาหลีได้เมื่อเทียบกับจีน เม็กซิโก และอินโดนีเซีย

3. ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในอนาคต

ปัจจัยที่กำหนดการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนในอนาคตประกอบด้วย

3.1 การเปิดเสรีการค้าและการลงทุนของเกาหลีใต้

แม้ว่าเกาหลีใต้จะไม่เต็มใจนักในการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน แต่จากวิกฤตการณ์ทางการเงินและสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำในเกาหลีใต้ในปี 1997 ทำให้เกาหลีใต้จำต้องเข้ารับการช่วยเหลือจาก IMF ซึ่งส่งผลให้เกาหลีใต้จำต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจทั้งภาคการผลิตและภาคบริการ มีการเปิดตลาดภายในประเทศ และภาครัฐจำเป็นต้องลดบทบาททางเศรษฐกิจลง รวมทั้งการลดการผูกขาดของบริษัทฯใหญ่ สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ตลาดมีการแข่งขันกันมากขึ้น และยอมรับสินค้าจากต่างประเทศมากขึ้น สภาพการณ์ดังกล่าวน่าจะมีผลดีต่อการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปตลาดเกาหลีใต้ โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหาร ประกอบด้วย อาหารทะเล อาหารกระป๋อง เนื้อสัตว์ และผักผลไม้แช่เย็นแช่แข็ง เครื่องปรุงรส ตลอดจนอาหารแปรรูปอื่นๆ ซึ่งมีราคาสูงมากในตลาดเกาหลีใต้

ดังนั้นความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเกาหลีใต้จะทวีความสำคัญมากขึ้น หากเกาหลีใต้มีความจริงใจที่จะเปิดตลาดเกษตรในประเทศ หากเป็นจริง เกาหลีใต้จะกลายเป็นตลาดส่งออกสินค้าเกษตรและประมงที่สำคัญของประเทศไทยในอนาคต

3.2 การค้าและการลงทุนเป็นสองด้านที่แยกกันไม่ออก

สภาพการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย โดยเฉพาะธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นการผลิตในขั้นตอนการประกอบและตรวจสอบคุณภาพ โดยมีการนำเข้าชิ้นส่วน

จากต่างประเทศเข้ามาประกอบในประเทศเพื่อการส่งออก การลงทุนส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างชาติ จากสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ดังนั้นจะพบว่าสินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยส่งออกไปเกาหลีใต้ เป็นสินค้าที่เกิดจากการนำเข้าชิ้นส่วนมาประกอบของบริษัทต่างชาติต่างๆ รวมถึงบริษัทของเกาหลี ใต้เอง (เช่น Samsung LG) สินค้าเหล่านี้ได้แก่ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ มอเตอร์ไฟฟ้า ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์ และด้านเส้นใยสังเคราะห์ และแน่นอนการผลิตดังกล่าวมี การใช้สัดส่วนชิ้นส่วนที่นำเข้าจากต่างประเทศในอัตราที่สูงเกินกว่าร้อยละ 80 ดังนั้นการลงทุนใน ภาคการผลิตของบริษัทเกาหลีใต้ในประเทศไทยจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดมีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปเกาหลีใต้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีการนำเข้าชิ้นส่วน เครื่องจักร เพื่อนำมาผลิตสินค้าใน ประเทศไทยมากขึ้นตามไปด้วย

ดังนั้นการค้าระหว่างสองประเทศจะเพิ่มมากขึ้น หากมีการลงทุนของเกาหลีใต้ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการนี้รัฐบาลไทยภายใต้ความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และการเจรจาผ่านทาง ASEAN ที่เกาหลีใต้มีฐานะเป็นผู้เข้าร่วม (Partner) ด้วย ควรมี การส่งเสริมในลักษณะจำเพาะเจาะจงที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจแก่นักลงทุนชาวเกาหลีใต้ให้มาลงทุน ในประเทศไทยมากขึ้น และแน่นอนความสำเร็จของ AFTA ในด้านอัตราภาษีจะเป็นแรงจูงใจสำคัญ ที่ทำให้เกาหลีใต้ต้องการข้ามกำแพงภาษีของภูมิภาคเข้ามาลงทุนในภูมิภาคนี้เพิ่มมากขึ้น

3.3 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจแยกไม่ออกจากความสัมพันธ์ทางการเมืองและ วัฒนธรรม

ในเวทีต่างประเทศ เกาหลีใต้พยายามที่จะจำกัดบทบาทของตัวเองโดยให้ความสำคัญกับ ปัญหาภายในภูมิภาคมากกว่า ดังนั้นบทบาทของเกาหลีใต้ในเวทีโลกจึงไม่โดดเด่น หรือไม่เข้าไปมี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาระดับนานาชาติ ในขณะที่เดียวกันส่งผลให้เกาหลีใต้ยังให้ความสำคัญใน การเผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศน้อยกว่าประเทศพัฒนาแล้วอื่นๆ ในภูมิภาค เช่น ญี่ปุ่น จากความไม่ใกล้ชิดทั้งทางวัฒนธรรมและการเมืองระหว่างประเทศเกาหลีใต้และประเทศ ไทย เมื่อเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ในด้านนี้ระหว่างไทย - ญี่ปุ่น ไทย - จีน ไทย - ออสเตรเลีย และไทย - สิงคโปร์ ทำให้สำหรับไทยแล้วยังมีความเข้าใจในชาวเกาหลีใต้น้อย ในทางกลับกันชาว เกาหลีใต้อีกมีความเข้าใจในชาวไทยน้อย เหตุนี้เองจึงเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนา ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศ

หากเกาหลีใต้ต้องการมีบทบาทมากขึ้นในตลาดโลก เกาหลีใต้จำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเวทีการเมืองและวัฒนธรรมของโลกด้วยเช่นกัน หากเกาหลีใต้ต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและเกาหลีใต้ให้มากขึ้น เกาหลีใต้จำเป็นต้องพัฒนาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและการเมืองอย่างเป็นฝ่ายกระทำให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ในทัศนะของผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษา การพัฒนาความสัมพันธ์ทางวิชาการนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศมีความใกล้ชิดกันและรู้จักกันให้มากขึ้น ไม่ว่าจะในด้านการบรรจุวิชาภาษาเกาหลี หรือเกาหลีศึกษาเป็นหนึ่งในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ รวมถึงการมีโครงการศึกษาวิจัยร่วมกัน ซึ่งโครงการดังกล่าวควรได้รับการสนับสนุนให้พัฒนามากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ชำนาญกหอสมุด

ภาคผนวก

ตารางที่ 1 ตลาดส่งออกสำคัญของเกาหลีใต้

หน่วย : ร้อยละ

	2539	2540	2541	2541 (ม.ค.-ก.ค.)	2542 (ม.ค.-ก.ค.)
1. สหรัฐอเมริกา	16.73	15.88	17.24	16.76	20.02
2. ญี่ปุ่น	12.16	10.85	9.25	9.17	10.27
3. จีน	8.78	9.97	9.03	9.21	9.61
4. ฮองกง	8.58	8.61	7.00	7.47	6.40
5. ไต้หวัน	3.09	3.39	3.88	3.66	4.35
(17) ไทย	2.06	1.65	1.10	1.14	1.28

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

THAMMASAT UNIVERSITY

ผู้อำนวยการหอสมุด

ตารางที่ 2 แหล่งนำเข้าสำคัญของเกาหลีใต้

หน่วย : ร้อยละ

	2539	2540	2541	2541 (ม.ค.-ก.ค.)	2542 (ม.ค.-ก.ค.)
1. สหรัฐอเมริกา	22.15	20.73	21.72	21.40	22.05
2. ญี่ปุ่น	20.92	19.25	17.83	17.74	19.33
3. จีน	5.68	6.90	6.75	6.75	6.79
4. ออสเตรเลีย	4.17	4.07	4.94	5.02	4.26
5. ซาอุดีอาระเบีย	4.43	4.95	4.70	4.81	3.98
(22) ไทย	0.81	0.89	0.86	0.90	0.89

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ชำนาญ หอสมุด

ตารางที่ 3 สินค้าออกสำคัญของเกาหลีใต้มาไทย

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

สินค้า	2541 (ม.ค.-ก.ค.)	2542 (ม.ค.-ก.ค.)
1. หลอดเทอร์มิโอนิก	62	123
2. แผงวงจรไฟฟ้า	85	99
3. แท่นเจาะหรือปั้นจั่น	0	99
4. ปู่ยเคมีผสม	36	30
5. เหล็กแผ่นชุบหรือเคลือบด้วยดีบุก	10	22
6. ส่วนประกอบเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคม	10	21
7. ผ้าทอทำด้วยด้ายใยสังเคราะห์	14	19
8. ไดโอดทรานซิสเตอร์	13	16
9. เครื่องจักรที่ทำงานเป็นเอกเทศ	12	15
10. น้ำมันสำเร็จรูป	5	15

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 4 สินค้าเข้าสำคัญของเกาหลีใต้จากไทย

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

สินค้า	2541 (ม.ค.-ก.ค.)	2542 (ม.ค.-ก.ค.)
1. แผงวงจรไฟฟ้า	54	88
2. เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์	18	71
3. ยางธรรมชาติ	56	50
4. น้ำมันจากถ่านหิน	9	24
5. น้ำตาล	39	22
6. มอเตอร์ไฟฟ้า	8	21
7. ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์	25	20
8. ด้านเส้นใยสังเคราะห์	9	13
9. เครื่องบันทึกเสียงและอุปกรณ์	20	12
10. เครื่องตัดต่อสำหรับป้องกันวงจรไฟฟ้า	8	11

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 5 ส่วนแบ่งตลาดสินค้าสำคัญของไทยในเกาหลีใต้

หน่วย : ร้อยละ

	2539	2540	2541	2541 (ม.ค.-ก.ค.)	2542 (ม.ค.-ก.ค.)
1. แผงวงจรไฟฟ้า	0.7	0.97	0.94	0.93	1.14
2. เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์	2.49	2.71	4.31	3.34	6.3
3. ยางธรรมชาติ	32.61	36.06	41.23	40.88	40.65
4. น้ำมันจากถ่านหิน	4.22	10.4	9.23	11.84	15.38
5. น้ำตาล	45.6	47.86	11.73	16.67	13.1
6. มอเตอร์ไฟฟ้า	1.87	2.41	4.9	3.15	7.14
7. ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์	2.3	6.17	5.44	5.63	2.38
8. ด้ายเส้นใยสังเคราะห์	5.31	7.73	10.15	8.65	9.7
9. เครื่องบันทึกเสียงและอุปกรณ์	1.33	36.36	51.79	54.05	41.38
10. เครื่องตัดต่อสำหรับป้องกันวงจรไฟฟ้า	2.21	1.74	2.91	2.92	2.78
11. หลอดเทอร์มิโอนิก	0.21	0.46	1.67	1.69	1.72
12. กุ้ง ปูสดแช่เย็น	35.64	34.51	37.14	40	27.78
13. ไดโอดทรานซิสเตอร์	1.25	1.16	0.79	0.72	0.96
14. ตลับลูกปืนเครื่องอิเล็กทรอนิกส์	5.04	5.99	5	5.11	5.35
15. ไม้อัด	2.6	1.85	12	7.14	29.03
รวมสินค้า 15 รายการ	3.41	3.7	2.84	2.96	2.95
สินค้าอื่นๆ	0.44	0.42	0.43	0.48	0.37
มูลค่านำเข้ารวม	0.81	0.89	0.86	0.9	0.89

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 6 การลงทุนทางตรงจากเกาหลีใต้ในประเทศไทย

หน่วย: ล้านบาท

	การลงทุนจากเกาหลีใต้	สัดส่วนการลงทุนของเกาหลีใต้ในไทย (%)
2536	368.8	0.8
2537	323.0	1.0
2538	308.2	0.6
2539	628.4	1.1
2540	914.0	0.8
2541 p	3,708.0	1.9

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำนักหอสมุด